

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1149

Vragen van het lid **Kalsbeek** (PvdA) aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *wettelijke bevoegdheden van de AIVD inzake onderzoek naar politici*. (Ingezonden 22 januari 2004)

1

Wat zijn de wettelijke bevoegdheden van de AIVD ten aanzien van onderzoek naar politici?¹

2

Bestaat er een beleidslijn bij de AIVD of de politie voor het doen van onderzoek naar omstandigheden waardoor de integriteit of het functioneren van politici belemmerd kunnen worden? Zo ja, wat is de inhoud van die beleidslijn? Zo nee, welke criteria worden dan wel gehanteerd bij het vaststellen van de noodzaak voor het doen van onderzoek? Wordt er overwogen om een dergelijke beleidslijn te maken?

3

Hoe en door wie wordt informatie ten behoeve van bovenstaande onderzoeken vergaard? Verstrekt de politie altijd en op eigen initiatief dergelijke informatie aan de AIVD? Aan de hand van welke criteria bepaalt de AIVD of bepaalde informatie, in welke vorm dan ook,

wordt bewaard? Wanneer kan informatie die bij de AIVD bekend is, worden gebruikt?

4

Hoe wordt voorkomen dat op basis van willekeurige criteria AIVD-onderzoeken worden gedaan? In hoeverre kan de AIVD zelf invulling geven aan het criterium «gevaar (...) voor de democratische rechtsorde, dan wel (...) de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat»? (Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002).

5

Is er informatie over de heer Oudkerk in de publiciteit gekomen die gebaseerd is op vertrouwelijke gegevens afkomstig van de AIVD of de politie? Zo ja, hoe beoordeelt u deze gang van zaken? Is hier of moet hier sprake zijn geweest van het schenden van een ambtsgeheim? Zo niet, op welke andere wijze kan de informatie over de heer Oudkerk dan naar buiten zijn gekomen? Bent u voornemens om een en ander nader te onderzoeken?

6

Wat is de beleidslijn van de AIVD over het geven van informatie over bepaalde personen en/of onderzoeken aan de pers? Waarom leek aanvankelijk de beleidslijn te zijn dat daarover geen mededelingen

worden gedaan en gebeurde dat enkele dagen later toch?

¹ De Volkskrant, 17 januari en 19 januari jl., Trouw, 19 januari jl.

Antwoord

Antwoord van minister **Remkes** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). (Ontvangen 26 maart 2004), zie ook Aanhangsel Handelingen nr. 901, vergaderjaar 2003–2004

1

Op grond van artikel 6, tweede lid, onder a, van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) verricht de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) in het belang van de nationale veiligheid onderzoek naar personen die aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat zij een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, dan wel voor de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat. Het is hierbij niet relevant welk beroep of ambt de betreffende personen uitoefenen. Bij een dergelijk onderzoek kan eenieder om medewerking worden gevraagd en kunnen, met inachtneming van de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, de bijzondere

bevoegdheden worden ingezet opgesomd in paragraaf 3.2.2. van de WIV 2002.

Daarnaast kan de AIVD in bepaalde gevallen naslag verrichten. Naslag is niet een vorm van onderzoek in de zin van artikel 6 Wiv 2002, maar een vorm van verstrekken van informatie overeenkomstig artikel 36 Wiv 2002. (Vgl Kamerstuk II 2002–2003, 28 811, nr. 10, p. 2-3). In geval van naslag raadpleegt de AIVD uitsluitend zijn eigen bestanden. Naslag bij de AIVD vormt een onderdeel van de procedure bij de beoordeling van kandidaat-ministers en kandidaat-staatssecretarissen (Kamerstukken II, 2002/03, 28 754, nr. 1, blz. 2-3).

Volledigheidshalve merk ik nog op dat de AIVD naar (kandidaat) politici geen veiligheidsonderzoek kan instellen als bedoeld in de Wet veiligheidsonderzoeken, aangezien deze categorie buiten het bereik van de Wet veiligheidsonderzoeken valt.

2

De integriteit van de openbare sector is een belang als bedoeld in de Wiv 2002. In het verleden zijn er daarom door mijn ambtsvoorgangers afspraken gemaakt over de rol van de BVD (thans AIVD) met betrekking tot (kandidaat) politieke ambtsdragers (zie Kamerstukken II, 1997/98, 25 801, nr. 2, blz. 9). Uitgangspunt is dat de eigen verantwoordelijkheid van de politieke partijen voorop staat en dat de AIVD slechts in twee gevallen – als ultimum remedium – een onderzoek kan instellen: in het geval dat de politieke partij het ernstige vermoeden heeft dat een kandidaat een gevaar vormt voor de integriteit van de openbare sector en zelf al het mogelijke heeft gedaan om dat te onderzoeken. In het andere geval kan de AIVD onderzoek verrichten als de dienst in het kader van zijn taakuitvoering beschikt over of stuit op gegevens die aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat een kandidaat een gevaar vormt voor de integriteit van de openbare sector. Een dergelijke beleidslijn bestaat niet bij de politie.

3

Naast de situatie, genoemd in het antwoord op de tweede vraag, kan de politie in het kader van lopende onderzoeken gegevens verkrijgen die duiden op mogelijke aantastingen van de integriteit van de openbare sector. In het geval de door de politie

verzamelde informatie van belang kan zijn voor de taakuitvoering van de AIVD is de politie verplicht de informatie aan deze dienst te verstrekken (artikel 62 Wiv 2002), hetgeen in de zaak Oudkerk ook is gebeurd. De AIVD heeft op basis van de van de politie verkregen gegevens bepaald dat geen nader onderzoek door de AIVD was geïndiceerd. Overigens geschiedt de verwerking van gegevens door de AIVD in overstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze (artikelen 12 en 13 Wiv 2002).

4

De WIV 2002 bepaalt wanneer de AIVD onderzoek mag instellen. De AIVD stelt, conform artikel 2 WIV 2002 in ondergeschiktheid aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, in beginsel vast of en in hoeverre onderzoek is geïndiceerd (vgl Kamerstukken II, 29 241). Bepaalde bijzondere bevoegdheden mag de dienst alleen uitoefenen met mijn toestemming. Sinds in de invoering van de WIV 2002 heeft de Commissie van Toezicht tot taak achteraf toe te zien op de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wiv 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken. Deze commissie beschikt hiertoe over vergaande bevoegdheden. De politieke controle op de activiteiten van de AIVD geschiedt, onder andere aan de hand van zijn openbare jaarverslag, door uw Kamer die de controle op de operationele aspecten heeft opgedragen aan de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De (President van de) Algemene Rekenkamer controleert daarnaast de uitgaven van de AIVD. Verder is de Nationale ombudsman bevoegd klachten over het optreden van de AIVD te onderzoeken. Zoals toegelicht bij de totstandkoming van de WIV 2002 voldoet dit samenstel van controlemaatregelen aan de eisen die daaraan worden gesteld door de het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en de jurisprudentie van het Europese Hof voor de rechten van de mens.

5

Helaas is vertrouwelijke politie-informatie over de heer Oudkerk in de publiciteit gekomen; de AIVD beschikt met betrekking tot de

onderhavige kwestie niet over eigen gegevens. Ik acht het uitlekken van de vertrouwelijke politiegegevens onaanvaardbaar. In het Driehoeksoverleg voor de Gemeente Amsterdam is besloten tot nader intern onderzoek naar een mogelijke schending van het ambtsgeheim in het politiekorps Amsterdam/Amstelland. Dit onderzoek vindt thans plaats door medewerkers van het Bureau Interne Onderzoeken van genoemd korps. Daarnaast heeft de korpsbeheerder van het regionale politiekorps Haaglanden op grond van een in zijn opdracht door de korpschef ingesteld intern onderzoek bij het politiekorps Haaglanden geconcludeerd dat niet is gebleken dat de berichtgeving in de media (mede) is gebaseerd op informatie afkomstig van laatstgenoemd korps.

6

De AIVD hanteert als beleidslijn dat in beginsel geen informatie over personen openbaar wordt gemaakt. Nadat commotie was ontstaan over de onjuiste berichtgeving in de Volkskrant van 17 januari (met de kop «AIVD vindt Oudkerk chantabel») is bij wijze van uitzondering besloten deze berichtgeving, die ook in het nadeel was van de heer Oudkerk, te corrigeren. De AIVD heeft toen publiekelijk bekend gemaakt dat de dienst geen onderzoek naar de heer Oudkerk heeft gedaan en dus ook geen dossier over hem had gevormd.